

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפשש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

- ט' אדר -

חמשים שנה לבוא

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לארה"ב

תרומה

גליון כא (תקלב)

יחצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

חיי תהא שנת נסים

מאתיים שנה לחולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

בי"ה, עשי"ק פרשת תרומה - ו' אדר - יום ההילולא הראשון של
הרה"ח הרה"ת וכו' ה' שמריהו גורארי ז"ל חדב"נ כ"ק
אדמו"ר מהור"י נ"ע, גיסו של - יבלט"א - כ"ק אדמו"ר
שליט"א. - ז' אדר. ט' אדר - יובל שנים לבוא כ"ק אדמו"ר
מהור"י נ"ע לחצי כדור התחתון.

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

שיחות

קיום מצוות מחצית השקל במדבר. 5

לקוטי שיחות

זה אינו יכול וזה אינו יכול לגבי חלוקת הש"ס 7
גדר החשיבות דמכשירי מצוה 9

מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א

ביום ההוא - ביום הזה. 11
בפי גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. 12

אגרות קודש

הערות באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק י"ג 16
הערות באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק י"ד 18
הערות באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ט"ו 18
הערות שנשאו את הארון בימי דוד 20

נגלה

- 21 בסיס לאיסור וחיתר
22 נטילה לסעודה ג"פ

שונות

- 27 התחייסות הבעשייט למחלוקת ר"י אייבשיץ עם חריעב"ץ . . .
28 חוספות והערות על ספר חמנחגים - מנחגי חב"ד

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות: 9289 - 439 (718)

ש י ח ו ת

קיום מצוות מחצית השקל במדבר

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
~ ר"מ בישיבה ~

בשיחת ש"פ משפטים פ' שקלים (בסעי' א') כתב וז"ל: הפרשה הראשונה מד' הפרשיות - פרשת שקלים, "זה יתנו גו' מחצית השקל גו'" "כשהתחילו בנדבת המשכן ונתנו כאו"א מחצית השקל.. ומחם נעשו האדנים" (פירש"י לטו) וכן לאחר שהוקם המשכן, ובכל שנה ושנה "נתנו כאו"א מחצית השקל.. לקנות מחן קרבנות ציבור של כל שנה ושנה" עכ"ל, ובחזרה 6 כתב וז"ל: וצ"ע איך הי' בשנות היותם במדבר - לאחר שנה הראשונה, עכ"ל.

וכדאי להביא בזה קצת מהשקו"ט שמצינו בענין זה, הנה בגמ' חגיגה ו,ב, איתא עולת תמיד העשוי בהר סיני ר"א אומר מעשיה נאמרו בסיני והיא עצמה לא קרבה, רע"א קרבה ושוב לא פסקה, אלא מה אני מקיים הזבחים ומנחה הגשתם לי, (בתמי'), שבטו של לוי שלא עבדו ע"ז הם הקריבו אותה, (וראה גם בספרי פ' בהעלותך פיסקא ט), ובפשטות לפי דעת ר"א שלא הקריבו ק"צ במדבר לא הי' אז מצוות מחצית השקל, וגם לפי דעת ר"ע שרק שבט לוי הקריבו הי' זה מממון שלהם כמ"ש רש"י שם, ובמילא לא שייך מצוות מחצית השקל בכל ישראל.

ועי' ברא"ם פ' תשא (ל,טז) שהביא דברי הרמב"ן שם וכתב ע"ז וז"ל: ודבריו אלה תמוהים מאד, מפני שמדבריו נראה שהיו ישראל מביאין במדבר קרבנות ציבור בכל יום, ולכן צוה שיתנו כל הצריך כפרה שהגיע לכלל חיוב המצוות מחצית השקל לקרבנות, ואין הדבר כן שהרי בספרי שנו חכמינו בחדאי.. שלא עשו במדבר אלא פסח אחד בלבד, ועוד אמרו עולת תמיד העשויה בהר סיני ר"א אומר מעשה עולה נאמרה בסיני והיא עצמה לא קרבה כו' ואף לדברי ר"ע ורשב"י שאמרו שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו מקריבין כבשים.. שבטו של לוי

שלא עבדו עייז הם הקריבו כו' עכ"ל, וממשיך שאותן חצאי שקלים שגבו במנין חומש הפקודים לא היו בעבור קרבנות כיון שבני לוי בלבד הקריבו ולא כל ישראל, ומה שגבו אז היו משום שהיו צריך למנות אותן ואי אפשר אלא עייז חצאי שקלים, ומסיים שם שמצוה זו של מחצית השקל לא נהגו בה ישראל רק אחר שבאו לארץ אבל במדבר שלא היו מקריבין עולות וזבחים לא עייזש. ועייז גם רמב"ן פי' פנחס כתב.

ועייז גם באבן עזרא תצוה כטב, ח"פ עולת תמיד לדורותיכם דזהו רק בבואם לארץ כנען, אבל לא במדבר ומבאר כי ישראל עמדו, במדבר בתהו יליל וישימון, וכאין היו להם בכל יום חצי החין שמן זית וכו' ושני כבשים בני שנה בכל יום עייזש ובסי' באר יצחק על האבן עזרא שם, (אבל מגמ' הנ"ל מוכח שלא הביאו ק"צ מפני שעבדו עייז), ועייז שו"ת הרשב"ש סי' נ"ז שהביא דבריו אלו, והאריך לדון בזה, ומקשה מהך דמנחות מהב, עייזש, ועייז גם בחעמק דבר פי' תשא לטז דנקט בפשיטות דכל מ' שנה שהיו במדבר לא היתה מצוות שקלים כלל ומביא גמ' חגיגה הנ"ל או שלא הקריבו כלל או שרק שבט לוי הקריבו עייזש.

ובסי' מטה יהודא (או"ח סי' תרצ"ד) לר"י עייאש מביא ראיות שבאמת הקריבו תמידין במדבר וקיימו מצוות מחצית השקל בכל שנה, ומקשה על הרא"ם דנקט שלא הקריבו ולא נהגו מצוות מחצית השקל, דבודאי נהגו, והא דמבואר בגמ' חגיגה דרק שבט לוי הקריבו חיינו לענין שהם הביאו בפועל, כי ישראל לא היו יכולים לעמוד על הקרבן כי היו כאנוסים שאינן יכולים מחמת דנופיים ומנודים היו עייזש, ומסיים דדברי הרא"ם צ"ע.

והחיד"א במחזיק ברכה או"ח שם הביא דבריו ודחה ראיותיו, ובמ"ש שנהגו במחצית השקל כי חלווים הביאו עבורם, כתב דזה אינו דמפורש בילקוט ובספרי זוטא ששבט לוי הקריבו משלחן, וכ"כ רש"י בחגיגה שם, ושפיר כתב הרא"ם שלא נהגו במחצית השקל, ומביא מזית רענן דשבט לוי מסרו לציבור והקריבו בעד כל ישראל ולא קשה על הרא"ם.

ועי' מצפה איתן חגיגה שם מה שהאריך בזה ומסיים לתרץ דברי הרמב"ן מקושיית הרא"ם לפי מ"ש בטורי אבן שם דכל זה תלוי אם נאסרו בבשר תאווה במדבר או לא ור"ע לשיטתו קאי, וכיון דלא קיימ"ל כר"ע בענין זה אלא כר' ישמעאל שפיר אפ"ל שהקריבו ק"צ במדבר עיי"ש ואכמ"ל.

ויש להעיר גם מרש"י פי קרח (ט"ז, ט"ו) "יודע אני שיש להם חלק בתמידי ציבור אף חלקם לא יקובל לפניך ברצון כו"ו דמבואר שהיו אז תמידי ציבור, ועי' בסי משנת ראשונים על הרמב"ם ח"א בההשמטות (עי' רע"ג) דלכאורה כיון שהוא קרבן ציבור הרי אין בזה דין שותפין ואיך שייך לומר שחלקם לא יקובל, ומתרץ עפ"י המבואר בחגיגה שרק שבטו של לוי הקריבו משלהם כו' לכן שבט לוי הם נחשבים לשותפין עיי"ש, וראה לקו"ש פי קרח תשמ"ח בענין זה והערות וביאורים פי פינחס תשמ"ז.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

זה אינו יכול וזה אינו יכול לגבי חלוקת הש"ס

(ב) בסי תשובות וביאורים סי' קנ"ז כתב אודות חלוקת הש"ס וזלה"ק: ואני אמרתי בחפזי בלי עיון הראוי לעי"ע דיש להביא רא"י דנחשב לכאוי"א כאילו למד כל הש"ס כי מרובה מדה טובה ממדת כו' ומצינו הפס"ד לענין שבת (שבת צג,ב) דמלאכה שעשאוה שנים אם זה אינו יכול וזה אינו יכול בפ"ע שניהם חייבים ודי בשיעור אחד לכולם.. וגם בנדו"ד ה"ז כאוי"א אינו יכול בפ"ע כו' עכלה"ק, וראה לקו"ש ח"י ע' 267, וראה גם בסי נפש ח"י להגר"ר מרגליות או"ח סי' תקנ"א שכן כתב.

ולכאורה יש לעיין לפי מ"ש הרמב"ם (חלי שבת פ"א הטי"ז) דין זה דזה אינו יכול וזה אינו יכול "ועשו אותה בשותפות מתחילה ועד סוף חייבין" דמשמע דדין זה שייך רק בשנים

שעשו ביחד הכל אבל בזה עוקר וזה מניח בזא"י וזא"י לא, וכ"כ ביד המלך ריש חל' שבת, וראה בסי' מקור הלכה סי' י' בעמק הלכה שכ"כ, וא"כ בנדו"ד דכל אחד לומד מסכת אחרת הרי זה דומה לזה עוקר וזה מניח, דלא אמרינן ביה הדין דשנים שעשו חייבים.

ואפ"ל בזה עפ"י מ"ש התוס' שבת צגא, בד"ה לאורכן דהדין דזב שמונח לרחבן טהורין משום שאין רובו נישא על כל אחד מהן אתי רק לשיטת ר"ש ולא לרבנן, ותמה הרש"ש שם הלא דין זה דבעינן רוב הזב דוקא לטמא הוא לכו"ע וכדמפורש בזבין פ"ה מ"ה, וכאן כששוכב על רחבן בפועל יש מיעוט מהזב על כל ספסל וא"כ אתי גם כרבנן, והא דסב"ל לעיל לגבי כף המאזנים דאם כרע הזב טמאין משום דהוה זה אינו יכול וזה אינו יכול ובמילא הוה כמי שהוא מונח על כל אחד מהן, דהוה כאילו עושה כולה, וכן בחך דתחת רגלי המטה טמאות משום דה"ז זה אינו יכול וכל רגל כולה מעשה קא עביד, אבל כאן דלפועל יש מיעוט זב על כל ספסל גם לרבנן טהורין עי"ש?

ואפשר לתרץ קושייתו דלרחבן דומה לזה עוקר וזה מניח, היינו דאינו דומה כששוכב על המטה ויש שם ד' רגלים, דזה דומה לשנים שעשו כל המלאכה, אבל כאן לפועל על כל ספסל מונח חלק אחר של הזב, והתוס' סב"ל דגם בזה עוקר וזה מניח בזה אינו יכול וזה אינו יכול ה"ז כאילו כל אחד עושה כולה, וכיון דלפועל יכול לשכב רק עם כל הספסלים ביחד, (כדנקטו התוס' עכשיו) לכן ה"ז זא"י וזה אינו יכול, וא"כ לשיטת רבנן בזא"י וזא"י צריך להיות טמא, כיון דכל אחד כולה מעשה עביד, וכיון דהדין הוא דלרחבן טהורין, עכ"ל דזהו כשיטת ר"ש דאפי' בזא"י וזא"י טהורין וכהדין ברגלי המטה, ואם כנים הדברים, יש מקור משיטת התוס' דגם בזה עוקר וזה מניח בזא"י וזא"י חייב, וא"כ עדי"ז הוא בחלוקת הש"ס, וגם לדעת הרמב"ם אפ"ל כנ"ל דכיון דמרובה מדה טובה כו' הנה בזה גם כשהוא באופן דזה עוקר וזה מניח אמרינן דכ"א עשה כולה.

גדר החשיבות דמכשירי מצוה

הח' עקיבא וגנר

≈ תוח"ל 770 ≈

בהמשך למ"ש בגליון שלפניו אודות שני החסברים בלקו"ש חייז בהגדר דמכשירי מצוה. די"ל דהתוס' אזיל כההסברה הראשונה שהמצוה חלה גם על המכשיר (מכיון שמוכרחת לקיום המצוה), ובדרך ממילא "אין בפרט אלא מה שבכלל" וא"א לחיות כח במכשירין יותר ממה שישנה בהמצוה עצמה, וכמו שבנוגע להמצוה גופא אמרינן הכלל דכל היכא דאפשר וכו' ח"ה לגבי המכשירין, ולאידך הרשב"א לכי אזיל כההסברה השני. דמכיון שפעולה זו היא הכשרה להמצוה לכן מקבלת היא מעין גדר וחשיבות המצוה ולכן מכשירי מילה כמילה אריכתא דמיא.

והנה במ"ש די"ל דהמקור דהגדר דמכשירין נשארין בגדר מכשירין הוא מכיון דנלמדים מקרא מיוחד, באמת אואפ"ל דלכן פירשו הראשונים דסוגיות הגמ' דבעי ב' פסוקים, דהאחרונים תמחו עליהם, ראה במרומי שדה (לדף קלא. אהא דארתבי"א אר"י לא לכל אר"א מכשירי מצוה דוחין שבת).

וי"ל דעפ"ז יובן ג"כ עוד חילוק בין התוס' ושאי"ר שם, דהנה בדף קלא. אר"י לא לכל אר"א מכשירי מצוה דוחין שבת דהרי שתי הלחם כו' למד מגז"ש, ומבאר אח"כ למיעוטי מאי כו' למיעוטי ציצית ומזוזה, וחקי בתוד"ה לא לכל היכי שייך למילף ציצית ומזוזה ממילה דמילה דין הוא דמכשיריה דוחה שבת דהיא עצמה דוחה שבת אבל ציצית ומזוזה אין במצותן דחיית שבת, ונשאר בקושיא, (ועי' במהר"ם ש"י: דמבאר בקושייתו דהרי קאי לההוי"א דהגמ' דלא שייך למיפרך פירכא, וכוונת התוס' דכיוון דמילה דוחה שבת משא"כ מזוזה וציצית, אי"כ לא שייך דמיון כלל).

אבל בשאי"ר לא הקשו קושיא זו, זולת בתוהרא"ש שמקשה כן, (ניחא ליה, ע"ש).

ואואפ"ל דזהו ג"כ ע"ד הנ"ל דתנסי דסב"ל דגדר הדין דמכשירי מצוה הוא דהמצוה - מוכרחת להיות - על המכשירין ג"כ, ולכן לא היינו יכולים למילף מזוזה (שידחו מכשוריה שבת אע"פ שהיא עצמה אינה דוחה) ממילא (שדוחים מכשוריה כמו שהיא עצמה דוחה), דאינם דומים כלל, דהרי סברא הוא דאין בפרט אלא מה שבכלל וא"א לדמות מצוה שיש בכחה - היא עצמה לדחות שבת, למצוה שאין בכחה היא עצמה, לדחות שבת.

ולאידך הרשב"א י"ל דסב"ל דשפיר יש דמיון, דהסברא שכי "כמילה אריכתא דמיא" (דלסברא זו אכן אין דמיון, לכו' י"ל שזהו להמסקנא, (שהוא רק במילה וכיו"ב), אמנם יסוד בהסברה הוא, כמשנת"ל, ההסברה השני' שבשיחה שהפעולה דהכשרה מקבלת מעין החשיבות דהמצוה עצמה.

ומעתה מובן דלהרשב"א אין זה **מכח המצוה** מה דהמכשירין דוחין כ"א **שהחשיבות** דמכשירין הוא מעין המצוה ואם המצוה נוהגת בשבת, הרי החשיבות דהמכשירין דמעין המצוה [שהוא שנוהגין ג"כ בשבת] מתבטא במה שדוחין שבת.

ועפ"ז מובן דגם למסקנא דהוא בגדר כמילה אריכתא דמיא, הרי הביאור דבזה מתבטא הגדר דמכשירין דמעין החשיבות של המצוה, ואף מה דדוחה שבת וכו' ה"ז בגדר מכשירין, ואינו דומה לסוכה ולולב לפי הירושלמי שהוא מצוה, היינו שהוא מצ"ע בגדר מצוה.

והנה לכו' אפ"ל עוד נ"מ בזה, דהנה לכו' מצינו המושג דמכשירין ג"כ בל"ת, והוא האיסור דלפני"ע, דקאי אתרי עיברי דנהרא שהמכשול הוא פעולת ההכשרה המוכרחת להעבירה, דלפי ההסברה שפעולת הכשר למצוה מקבלת מעין חשיבות המצוה, מסתבר לבאר עד"ז ג"כ בגדר האיסור דלפני"ע שזהו שעובר (עכ"פ מעין) האיסור שהכשירה והכשיל בה חבירו, משא"כ אם המצוה הוא ג"כ אמכשירין בפני"ע, י"ל דעד"ז בגדר האיסור דלפני"ע דהוא איסור בפני"ע.

[ולהעיר] דלכו' מצינו בזה פלוגתא באופן הפכי בין התנסי' והרשב"א והרא"ש בגדר האיסור דלפני"ע, בדף ג. בענין בבא

דרישא פטור ומותר, ע"ש, ועיי במה שהעיר חת' לוי רייצעס
בגליון דהערות וביאורים דחי - כ"א אלול, פי כי תבא, ע"ש,
וי"ל בזה] ועוי"ל בכ"ז.

מ א מ ר י כ " ק א ד " ש

ביום ההוא - ביום הזה

חת' שנ"ז פבזנר
≈ תלמיד בישיבה ≈

בקונטרס כ"ב שבט ש.ז. הערה 6 וז"ל: בפרש"י שם: "לא הי'
צריך לכתוב אלא ביום ההוא מהו ביום הזה". ובד"ה בחודש
השלישי ה'תשי"ב בתחלתו (סח"מ ה'תשי"ב ע' 99) "טעם אומרו
ביום הזה סתם ולא נתפרש באיזה יום . . כפירש"י כו"ל.

ששתי השאלות: א) שהי' צ"ל ביום ההוא. ב) לא נתפרש באיזה
יום קשורות זה בזה גם בפירש"י.

וי"ל הביאור בפשוטו של מקרא שלכאורה מהו הקושיא שהי' לו
לכתוב ביום ההוא הרי כו"כ פעמים בתורה משתמשים בלשון
היום הזה בעצם היום הזה.

אלא י"ל שמת' שייך להשתמש בלשון היום הזה כשכבר דובר
אודות יום זה לפני'ז כמו למשל בעצם היום הזה שבס"פ לך לך
לגבי מילה שכיון שכבד מסופר שביום זה דבר הי' עם אברהם
אודות המילה שייך לכתוב היום הזה אבל פה בפסוק זה עדיין
לא נזכר אודות יום מסויים שהרי תחלת הכתוב מדובר אודות
החדש השלישי ועי"ז היא קושיית רש"י שהי' לו לכתוב ביום
ההוא. ורש"י מדייק "לא הי' צריך לכתוב" ולא כלשון הרגיל
לא הי' לו לומר וכיו"ב כי באם מדובר אודות דיבור של אי

לשני שינך לומר ביום הזה שבו עומדים המדברים אבל כשכותבים אחר המאורע מה ארע הלשון הוא ביום ההוא.

ועפ"ז נמצא שיסוד קושיית רש"י היא בגלל שלא נתפרש לפניז באיזה יום כנ"ל מהמאמר.

וע"ז מתרץ רש"י שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו שביום הזה מרמז על נתינת התורה שהיום נתנה ביום שהלומד עומד בו.

וי"ל אולי שע"פ הנ"ל יובן בתוספת ביאור מ"ש בחמאמר בסעיף יו"ד וז"ל "ויש לומר דע"י שלומדים בתורה פסוק זה עכשיו הנתנת כח על ויסעו מרפידים הוא עוד יותר" וע"פ הנ"ל שקושיית רש"י יסודה היא מה שלא נאמר ביום הזה בהמשך לסיפור או דיבור קודם אודות היום הזה מובן שהתירוץ הוא שאה"נ היום הזה הוא שולל מה שנאמר לפניז כלומר שהיום הזה שבו נמצא הלומד הוא נעלה יותר מבחודש השלישי לפניז כמו שמבאר בחמאמר.

~~~~~

בפי' גדול תלמוד שמביא לידי מעשה

הת' יהונתן דוד רייניץ
~ תות"ל 770 ~

בקונטרס ה' טבת (שנה זו) מבואר בסעיף ד', בנוגע להפלוגתא בין ב' הדיעות "מעשה גדול" או "תלמוד גדול", אשר תלמוד ומעשה יש בכל אחד מהם מעלה: מעלת המעשה - מעשה גדול, הוא מצד **ההמשכה**, ומעלת התלמוד - תלמוד גדול, הוא מצד **הגילויים**, ומה שבאו לידי הכרעה ש"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", הוא מצד ב' ענינים: (א) **בענין הגילויים**: שע"י התורה באה לידי גילוי ההמשכה שע"י המצוות. (ב) שגם **ההמשכה** שע"י המצוות גופא היא ע"י התורה, כי המשכה זו היא דוקא כאשר עשיית המצוות הוא בביטול, וביטול זה הוא ע"י התורה.

והנה במה שמבאר (בענין האי') אשר ההכרעה ש"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", הוא מצד הגילויים, שעיי התורה באה לידי גילוי ההמשכה שעיי המצוות צלה"ב:

(א) דבהלשון גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, הכוונה בפשטותה היא, שהתלמוד מביא לידי קיום המעשה וכפירש"י "נמצאו שניהם בידו", ולפי זה הכוונה שהתלמוד מביא לגילוי ההמשכה שכבר נעשית לפני עיי המצוות (ואולי י"ל שבמאמר מפרש פירוש נוסף דשבעים פנים לתורה) במארז"ל זה שאין הפי שעיי התורה בא לידי עשיית מצוות, כ"א שגדול תלמוד שמביא לידי גילוי את ההמשכה שעיי המעשה).

(ב) לפי זה מהי הסיבה להכרעה בין ב' הדיעות מצד שגדול תלמוד שמביא לידי גילוי את ההמשכה שעיי המעשה, דכיון שמעלת הגילויים זוהי מעלת התורה מצ"ע, והרי דבר זה ידעו מתחילה שיש מעלה בכל אחד מהם, מעלת המעשה מצד ההמשכה (אף בלא גילוי), ומעלת התלמוד מצד הגילויים (שעיי התורה הוא גילוי ההמשכה שעיי המצוות), ואעפ"כ לא באו לידי הכרעה (אף שעיי התורה מתגלית ההמשכה שעיי המצוות), כיון שמ"ד מעשה גדול ס"ל שהעיקר הוא מצד ההמשכה גם בלא גילוי, אי"כ מהי סיבת ההכרעה?

וכן מפורש בדי"ה ויגש תרל"ד שזה שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, הוא לא מצד מעלת הגילויים, כי אם מצד מעלת ההמשכה גופא (ענין הב'), והמעלה שמצד הגילויים (ענין האי') הוא מעלת התורה מצ"ע וז"ל שם:

"פי' מעשה גדול שעיי המעשה בחי הכפי עייז ממשיכים בחי גדול, [ופי'] תלמוד גדול, כי הנה הגם שמעשה גדול, שעיי המעשה וכפי ממשיכים בחי גדול הוי' כנ"ל, מ"מ הרי עיקר הכלי לבחי' גדול הוי' הוא התורה. נמנו וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, כי הנה מצד ב' טעמים הנ"ל אי אפשר הי' להכריע אם תלמוד גדול או מעשה גדול, כי בכל אחד יש מעלה, שמעשה גדול שמחמת המעשה והכפי עייז ממשיכים למעלה כו'. ובתלמוד יש מעלה שתורה הוא עיקר הכלי לכללות האור, ועייכ אי אפשר להכריע, רק עכ"ז הנה הכריעו שנמנו וגמרו גדול

תלמוד מטעם אחר, והוא כי גדול תלמוד שמביא לידי מעשה כו', שמי הוא המביא לידי מעשה שיהי יוכל להיות הכפי וביטול רצון הוא [עיי' תורה, זהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, כי מלבד שיש מעלה בתורה שהתורה היא עיקר הכלי לכללות האור, דבחי גדול הוי', הנה מטעם זה עדיין לא הכריעו שיהי תלמוד גדול, כי יש מעלה ג"כ במעשה שעיי המעשה והכפי ממשיכים בחי גדול כניל, רק הכריעו מחמת כי יש עוד מעלה בתורה שמביא לידי מעשה שיוכל לבוא לבחי ביטול רצון כי התורה נקראת עוז ותושי, עוז לנה"א ותושי לנה"ב, ועייכ יכול לבוא לבחי ביטול רצון וכפי שבמעשה" עייש בארוכה, ועדיי מבואר בד"ה ושנתם תקס"ז, ד"ה ושנתם שבאוה"ת, וד"ה זה תרל"ו, ד"ה אני לדודי תרל"ג, תרנ"ד, ויגש אליו יהודה תרע"ח, ועבדי דוד תרצ"ט, ועוד.

ולהוסיף שגם בהמשך תרס"ו (הנסמן במאמר דידן) ע' תקכח-ט מבואר ג"כ עדיי בקיצור וז"ל שם:

"דדעת ר"ט הוא שמעשה גדול, והו"ע הכפי וההכרח דמעשה המצות, והיינו ענין קיום המצות בבחי קבעומ"ש כו', ועייז דוקא מעוררים וממשיכים בחי עצמות א"ס כו', לזאת מעשה גדול. ורע"א דתלמוד גדול לפי שהכלי לזה להיות גילוי האור הוא עיי התורה דוקא כו'. נמנו וגמרו דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה, והיינו שזה גופא שהמעשה תחי כדבעי למהוי בבחי קבעומ"ש וכפי כו', הוא עיי התורה, דהנה בתורה כתי עוז ותושי שנותנת כח לנה"א ומתשת כח הנה"ב, ובזה הוא מסייע בבחי המעשה שפועלת הביטול בנה"ב בכלל, וזהו שמביא לידי מעשה".

ואולי יש לומר שמ"ש בהמאמר שלחדיעה שתלמוד גדול הוא מצד הגילויים, אין הכוונה (כמ"ש בדרושים הנ"ל) שהוא מה שהתורה מביאה לידי גילוי את ההמשכה שעיי המצוות, כ"א הכוונה לגילויים הנמשכים עיי התורה עצמה, שהיא מעלת התורה מצ"ע - תלמוד גדול, וההכרעה בין ב' הדיעות הוא כיון שעיי התורה מתגלית גם ההמשכה שעיי המצוות, א"כ גם להדיעה שמעשה גדול יש מעלה בתורה שמביאה לידי גילוי את ההמשכה שעיי המעשה.

והנה ב' הענינים הנ"ל שבגדול תלמוד שמביא לידי מעשה" [א] מצד הגילויים, שע"י התורה באה לידי גילוי ההמשכה שע"י המצוות. ב) מצד ההמשכה, שההמשכה שע"י המצוות הוא דוקא כאשר נעשים בביטול, וביטול זה הוא ע"י התורה, או"ל (בדא"פ) אשר החילוק ביניהם הוא שבענין הא' העיקר הוא מצד התורה - מעלת הגילויים, היינו לא שהתורה פועלת עשיית המצוות, כ"א פועלת גילוי המשכת המצוות **לאחר עשייתם**. ובענין הב' "המעשה הוא העיקר" - היינו מצד מעלת ההמשכה, שגם ההמשכה שבמצוות היא ע"י התורה.

ו"ל שזוהי הפלוגתא דרש"י ותוס' בפי מארז"ל זה "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", אם הכרעה זו היא מצד מעלת המעשה, או מצד מעלת התלמוד. דרש"י סב"ל שהוא מצד מעלת המעשה, כמ"ש רש"י (ב"ק יז, א) שמוזה שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה "אלמא מעשה עדיף", והתוס' סב"ל שהוא מצד מעלת התלמוד כמ"ש בתוס' (ב"ק שם ד"ה והאמר, וראה גם תוס' קידושין מ, ב. ד"ה גדול): גדול למוד שמביא לידי מעשה, מהכא דייק ספ"ק דקדושין **למוד גדול**."

ולפי"ז י"ל שענין הא' שבגדול תלמוד שמביא לידי מעשה הוא כשיטת התוס' שהעיקר בזה הוא מצד התורה שהיא מעלת **הגילויים**, שהתורה מביאה לידי גילוי את ההמשכה שע"י המצוות.

א ג ר ו ת ק ו ד ש

הערות באגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק י"ג

הרב ברוך אבערלאנדער
≈ שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א ≈
בודאפעסט, הונגרי'

(1) ע' יב מביא "בשם גדול אחד" הטעם שרבינו גרשון נקרא מאור הגולה - ומעניין שלמרות שכ"ק אדמו"ר שליט"א מעתיק דבריו בלשונם ובהוספת מרכאות לא צויין מי הוא האומרו. ויל"ע.

(2) ע' כג "כותב אשר המנהג במשפחתם להשתדל לקיים מרז"ל בן שמונה עשרה לחופה" - יש לתקן במפתח ערך נישואין (ע' תקב) "בירושלים - בן י"ח" כי כאן מדובר במנהג המשפחה (אלו שכ"ק אדמו"ר שליט"א מוסיף שלפי המצב בירושלים אפשר להמשיך הלימודים, אבל אינו מדבר כאן על מנהג ירושלים).

(3) אגרת ד'שמט ראה תוכן זה גם באגרות קודש ח' חלק ח' אגרת ביתקעב.

(4) ע' רלב "מנהג ישראל להתחיל לימוד תנ"ך מס' ויקרא ולימוד הגמרא מפרק המניח או המפקיד" - יש מקום להוסיף זה במפתח, ערך תורה.

(5) ע' ערה מדובר על "רכבת" ו"דואר" בכפר חב"ד. ולהעיר שבמפתח המוסדות נזכר רק "דואר" ולא "רכבת".

(6) ע' רצב במכתב אל רש"י זוין "ידידנו שי"י ובשוה"ג: שז"ר. - ולהעיר שברוב המכתבים לזוין אין כ"ק אדמו"ר שליט"א מזכיר את שמו של שזר, וכנראה בשביל הסודיות.

(7) שם באותו מכתב "מה שלא פרטתי (בהמברקים ?) מפני מה אין סכנה בהעמדת האני" בלב ים, וכן לא במכ' שהעתקתו

מוסגי"פ, וגם לא... - להעיר שהמכתב כפי שמודפס לעיל עי' רפז כן מפורט ענין זה וכו'. אלא שהנדפס לעיל הוא מהדו"ב (וכבשוה"ג בע' רפה).

8) עי' שח "וכידוע הפסק בזה בה' תי"ת לרבנו הזקן . . פרק אי'. פי"ד ופיו"ד" (הדגשת המעתיק). וילי"ע למה הכוונה כי בה' תי"ת לאדח"ז ישנם רק ד' פרקים.

9) עי' שח "עיי"ן רי"ף בתלמידי רבינו יונה ברכות פי"ג. וכי"ה בע' שכת. ואינו מובן הכוונה ואולי צ"ל: רי"ף: ותלמידי רבינו יונה.

10) עי' תמז מובא הסיפור בקשר להזי"ף בפס"ד הצ"צ - ויש להוסיפו במפתח ערך ספרים, צ"צ (וכמו באג"ק חלק ח').

11) אגרת דיתשיב - ראה גם אג"ק חלק יא אגרת גיתרסג אודות פירוש הסולם.

12) אגרת דיתשל "מוסגי"פ העתק ממכתבי [שם אגרת הקודמת דיתשכט] . . וכן קטע שמטעמים מובנים לא רציתי להכניס לתוך מכתבי להני"ל" - וכנראה שהכוונה להקטע שנדפס בסוף אגרת הקודמת.

13) במפתח הענינים ערך כתבי עת "רג (הדפסת ד"ת בעתונים)" להוסיף: בכל עש"ק.

14) הנזכר בע' רס ע"ד אכילת "טעג" כנראה לא נזכר במפתח (אלא אצל פסח - שלא). ויש להוסיפו.

15) כיון שבד"כ שלש נקודות הוא סימן לקטע וכו' שחסר, אי"כ אולי היה מקום לציין במקרים שכי"ה בגוף המכתב, כמו בעי' רנז. רפז. ששם הוא משמש כמו סימן קריאה!

הערות באגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק י"ד

אגרת ה'רז - להעיר שכל האגרת מופיע בסוף אגרת דלעיל ה'רה.

למפתח אנשים יש לחוסיף: הרב טעלושקין נזכר בע' תקלב. והרב לנדאו נזכר בע' תקלו.

≈ ≈ ≈

הערות באגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ט"ו

(1) ע' מ בשאלתו של הגרש"י ז"ל בפ"י שם הו"ה, וביאר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א דג' ענינים מובאים בזה.

ולהעיר שאגרת זו נכתבה ב"א ניסן. ולאח"ז מתחיל ב"ב תמוז שנה זו (תשי"ז) נאמר המשך של ג' מאמרים בביאור ענין זה. ראה ספר המאמרים תשי"ז ע' 205 ואילך.

(2) אגרת הישפג ע"ד חכמת היד - להעיר מאג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ד' אגרת תתסג - ולמה שנאמר כאן שחכמת היד אין זה היפך הציווי דתמים תהי' - צ"ע מאג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק יב אגרת ג'תתקצח.

(3) ע' סה "תלמידי ביה"ס אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר במנחה" - באם זה שם מקום (באה"ק ?) צריך להוסיפו בערך אהלי יוסף יצחק שבמפתח המוסדות (ע' תעא).

(4) ע' קל "...לאמר הקאפיטל תהלים המתאים למספר שנותיו (היינו שמיום הבר מצוה מתחילים לאמר קאפיטל י"ד ובכל שנה הבאה הקפיטל שלאחריו)". וכ"ה באג"ק ח"י"ד ע' נא ובכ"מ. לכאורה משמע מכאן שמתחילים להגיד רק מהבר מצוה ולא לפני"ז. ולהעיר מהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בקובץ מכתבים לתהלים ע' 214 "כשנמלאו לו לדוגמא י"ג שנה מתחיל קאפיטל יד" ושם הודגש שזה רק דוגמא. וצריך בירור.

(5) ע' ריג "וראה בזה בהקדמת קונטרס עו" לעיל אג"ק ח"ג אגרת תקעג.

(6) אגרת היתרכ לרא"ז גרבוז - אגרת נוספת אליו אג"ק חלק יב אגרת ג' תתקכב.

(7) ע' שטז "הרב המגיד [שהוא רבו גם של בעל ההפלאה, רבו של הר"ן אדלער רבו של החתם סופר] ולכאורה צ"ע הכוונה שהרי ר"ן אדלער לא הי' תלמידו של בעל ההפלאה.

ואולי "רבו" יש לו ב' מובנים והיינו: רבו (רב עירו) של הר"ן אדלער כי בעל ההפלאה היה רב בפרנקפורט. רבו (שלימדו תורה) של החתם סופר.

והכוונה מובן ההדגשה שאלו שנמשכים אחרי החתם סופר גם יש להם קשר להחסידות. ואולי היה מקום במפתח הענינים ערך חסידות. ועכ"פ יש להוסיפם במפתח השמות.

ע"ד הס' שבחי הבעש"ט

(8) ע' תלא "אף שאינו ברור בעיני נכונות כל הפרטים שבשבחי הבעש"ט, אף שכפי כתבו, רובו מיוסד על דברי וסיפורי רבינו הזקן, אבל יסוד ישנו לזה ובפרט...".

וראה בסי' התועדויות תשמ"ב ח"ב ע' 1114. ובאג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק יב ע' רלד. וראה בשיחת ליל א' דחג הסוכות תשמ"ט ס"ט "וי"א שחלק מהם נכתבו ע"י רבינו הזקן", והוא חידוש.

בארוכה ע"ד שבחי הבעש"ט ראה מהדורת הרב יהושע מונדשיין במבוא.

(9) אגרת היתשעד ס"ב - לכאורה נראה פשוט שהנדפס בחצאי ריבוע אינו מאותו אגרת, אלא זה מענה לאחר שנקבל האגרת חזר ותירץ הנהגתו, ואולי שו"ה המקומות הרי זה עוד מענה לאחר המענה השני. גם בלקו"ש חיי"ט ע' 454 צויין ע"ז

"ממכתבי [לי רבים] שנת ה'תשי"ז וא"כ הר"ז קטעים של כמה מכתבים יחד.

הפרות שנשאו את הארון בימי דוד

הח' שמואל אבא נעמירובסקי
~ שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א ~
תוח"ל אושען פארקוויי

באגרת כי אייר תשי"ז (אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א חט"ו ע'
קמה-ו) כתב וזלה"ק:

"במה שהעיר בלקו"ת במדבר (ד"ה וספרתם סוסי"א) שכי "ופרות
שנשאו את הארון בימי דוד" - דהרי ה"י זה קודם מלכות שאול
אפילו כדמוכחי קראו. אבל עפמשי"כ ש"א ז.ב. שייב ה-ד-ה, שייב
ו.ג. מוכח שבמאורע דפרות שנשאו ה"י דוד בן י"ז שנה.
ומודגשת השייכות דוישרנה לדוד במרז"ל (ע"ז כד, ב. מדרש
שמואל ויל"ש במקומו ועוד) שאמרו השירה הודו לה' שזה ציוה
דוד לאמ"ל לפני הארון (דה"א טז). וראה פ"י הרד"ק בדה"א שם
שעפ"ז יובנו גם עוד דעות שע"ד שירת הפרות, שייכות ענין
שירת הפרות לדוד ע"פ חסידות - עיין הצ"ע על התהלים ס"י
צח. וד"ה הודו לה' (ס' המאמרים תרכ"ז)".

ועד"ז גם באגרת ג'מח תשי"ח (נדפס באג"ק כ"ק אדמו"ר
שליט"א חט"ו ע' מג) בנוגע "הפרות שנשאו הארון בימי דוד"
מעיר כ"ק אדמו"ר שליט"א וזלה"ק "כך הובא ה"י בלקו"ת
במדבר (י, ב) וחייב (וזכאי) אדם לומר בלשון רבו, ודייק
שלא לומר מלכות דוד כי ה"י זה י"ג שנה לפני זה ודוד אז
בן י"ז שנה. ומה שמפרט בימי דוד - יל"פ עפמשי"כ בזהר
שצוין בלקו"ת שס"י.

ולהעיר שעפ"ז כשהדפיס כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחר זמן (בשנת
תשי"ט) את הערותיו ללקו"ת (בקוני הוספות ללקו"ת - קה"ת,
תשי"ט. ובשנת תשכ"ה נדפסו יחד עם הלקו"ת), חנה בנוגע
למ"ש בד"ה וספרתם הנ"ל "בפרות שנשאו את הארון בימי דוד

כתיב וישרנה" מעיר וזלח"ק: "הי זה בימי שמואל ושנים רבות קודם שמלך דוד, וי"ל הטעם שבכ"ז מייחס זה לדוד, מפני שייכות השיר לדוד - ע"פ נגלה (ב"ר ספני"ד), וע"פ חסידות (כמובן כאן בלקו"ת עיי"ש). וכן בהצ"צ לתהלים צח, א. בד"ה הודו לה' תרכ"ז [-בספר המאמרים תרכ"ז ע' מז ואילך] ועוד)".

נ ג ל ה

בסיס לאיסור והיתר

הרב משה לברטוב
≈ תושב השכונה ≈

בקובץ תצ"ה ס"י ז' נדפסה הערה על שו"ע אדמוה"י מן ר' ו.ר. ובין הדברים כותב בפשטות שבבסיס להיתר ולאיסור, אם אין הפסד אם ינער הדבר המותר, הגם שיש הפסד לדבר האסור בטלטול מ"מ אין היתר בטלטול הבסיס עם המוקצה עליו אלא צריך לנער הגם שעיי"ז ישבר הדבר האסור בטלטול.

ודברתי אז עם הרב מארלאו שליט"א והראה לי מקום לעיין בסי' רע"ז. ושם כותב אדמוה"י בפירוש שבאם יש הפסד להמוקצה אין צריכים לנער. (ומה שהכותב מדייק מהלי בסי' ש"ט, ששם כותב "הפסד להיתר" צ"ל שלא דוקא, כ"א ששם מדובר במציאות כזו). וכן פוסק בספר קצור הלי שבת מן הי פאזן (שקבל הסכמתו מהרה"ג רז"ש דווארקין ז"ל, וכמדומה שזהו הסכמה היחידה שנתן, עכ"פ מה שראיתי, הגם שאין מזה רא"י שעבר בעיון על כל הלכה והלכה).

נטילה לסעודה ג"פ

הרב יוסף יצחק סערעבריאנסקי

~ ניו דזירזי ~

אצט המקורות שראיתי עד עתה בנוגע להנהגת ג"פ נטיי
לסעודה:

(1) בשו"ע אדה"ז סי' קס"ב סו"ס ו' כתב, וז"ל "וע"פ סברא זו נהגו עכשיו להקל בהגבחת הידים לפי שנוהגים לשפוך על כל יד ג"פ ואף שהן נקיות ושוב אין לחוש שמא לא הלכו השניים בכל מקום שהלכו הראשונים שאם לא הלכו השניים הלכו השלישיים". (עיי' פתחא זוטא סי' קס"ב סק"ה, מ"א סי' קס"ב סק"ה וביד אפרים שם, ולחעיר מסדר השלחן למחר"ן ע' 14 הנדפס בסוף ס' פתורא דשבתא).

(2) בתניא רבתי בענין נטיי כתב, וז"ל "וצריך לשפוך המים על ידיו שלש פעמים לפי שפעמים אין המים השניים הולכים על גבי הידים כמו הראשונים ויחזרו המים הראשונים שהן טמאין ויטמאו את המים השניים והידיים" וכו' ע"ש.

(3) בס' רוקח הגדול הל' סעודה (ע' רכ"ד) כתב, וז"ל "כתב בפי במה אשה, אמר רב חסדא אנא משאי כו' טיבותי, צריך שיתן מים בשתי ידים שלא יהא חציצה, דתנן במס' ידים (פ"ב מ"ג) נטל ידו אחת ושפשפה בחברתה טמאה ונוטל פעם א' לחעביר הטיט פעם ב' לטהר את הידים ג' לטהר אותם מים", ע"כ.

(4) באור זרוע הל' נטיי, ד"ה פ"ק דסוטה אר"ח בר אשי וכו', מביא הריב"א וכותב דתנן במס' ידים מים הראשונים מטמאות את הידים פ"י ידיים תחלה וכל הפוסל את התרומה מטמא משקן להיות תחלה שניות מטהרות את הראשונות שלשיות מטהרות את הידים עכ"ל (של הריב"א, וממשיך) וכן עמא דבר כדבריו (ועיי' דעת תורה סי' קס"ב ס"ד), ועוד מדבר שם בנוגע לדעת ר"ת דמים אחרונים פ"י מים שניים שצריך לשפוך על כל יד ב"פ.

(5) סמ"ג ה"ל נט"י וז"ל "וצריך לשפוך מים על ידיו שני פעמים אחת לטהר את הידים והשני לטהר אותם מים וכן מוכח בכמה מקומות במס' ידים (פרק ב') ואינו מונה פעם ראשונה ממש, ויהיו שלשה פעמים שפעם הראשונה אינו כי אם להעביר הטיט מעל ידיו וכל דבר החוצץ".

(6) בריקאנטי דין פד: ...וצריך לשפוך על ידיו שלשה פעמים ויגביהם אחר הנטילה.

(7) בעץ חיים (מרי יעקב חזן מלונדרץ בן ר' יהודה בן ר' יעקב הארוך) ח"א ע' קנ"א כתב, וז"ל "כתב הר"ם מקוצי שצריך לשפוך ג' שפיות אף לחולין". (ולחעיר משאלות סי' צ' ובעמק שאלה שם סי' ק"ז, ועי' רש"י חולין קו. ד"ח נט"י ובהגש"פ מבית לוי ע' קצ"ב).

(8) בפ"י הראב"ד למס' תמיד כתב (הובא באשכבתא דרבי סוף הערה מ'), וז"ל "אבל מורי הרב החסיד ז"ל אמר כי בדברי הימים משמע שהיו מדיחין כל טלה ג"פ, ולא ידענא אם מכאן סמכו להדיח הבשר לקדירה ג"פ וגם ליטול הידים ג"פ, כמו דאשכחן הכא דבהדחה בעי ג"פ ה"נ בדוכתא אחריתא", עכ"ל.

(9) ובשלטי הגבורים על המרדכי ברכות סי' רב (הובא ג"כ באשכבתא דרבי שם) כתב, וז"ל: "צריך לשפוך על הידים ג"פ, ומה שנחגו לשפוך ג"פ ר"ל דלאו מטעם נט"י אלא משום נט"י דשחרית דר"ר שורה על הידים לפני הנטילה וחהיא נט"י יפה כדאמר ר' יוסי כו' ומקפדת עד ג"פ, ולפיכך הרגילו כל הנטילות לעשות כן כו", עכ"ל. (וראה אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג ע' תפד, טהרת יו"ט ח"ד ע' ט, התמים ע' א, כט ובאג"ק אדמו"ר מוהר"י ח"ג ע' שב ואילך, מצרף לחכמה פ"כ, מים מדליו על הרמב"ם, מנחת אהרן כלל א' אות י"א ואילך ועוד).

(10) בהיום יום כ' שבט כתב: אאמו"ר כותב באחד ממכתביו: על פי הגהות אשה"י נטילת ידים לסעודה ג"פ רצופות, כן הי' עושה אאמו"ר - (מהר"ש נ"ע).

11) הגהות אשר"י ברכות פ"ב, ואנן שאנו נוטלין ג' פעמים אין אנו חוששין.

12) הגהות אשר"י חולין כ"ח, שכתב להדיח בשר ג"פ, וכח"ג אומר ריב"א גבי נטילת ידים דאמר רבא מים ראשונים צריך שיגבי ידיו למעלה שמא יצאו חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים, מים אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה וכתב ריב"א לפיכך אנו נוטלים שלשה פעמים ואין חוששין.

13) וכן מובא בב"י בטור יו"ד ס"י ס"ט קרוב לתחילתו בשם הריב"א.

14) ובספר הזכרון לר' ישמעאל הכהן (מראש רבני מצרים) מס' ברכות ע' כ"ג...וצריך לשפוך על ידיו ג"פ, א' לשפשפם ולהסיר מהם כל דבר החוצץ, ב' לטהר הידים ג' לטהר אותם המים.

15) בשבלי הלקט ס"י קל"ו...וצריך שישפוך מים ג' פעמים על ידיו לפי שפעמים אין המים השניים הולכין כמו שהלכו הראשונים ויחזרו המים הראשונים שהן טמאין ויטמאו את המים השניים ואת הידים, וכן אמרינן בפרק קמא דסוטה אמר רב חייא בר אשי אמר רב ראשונים צריך שיגבי ידיו למעלה.

16) בטור או"ח ס"י קס"ב, וז"ל: "ובספר המצות כתב מה שהזכיר מים ראשונים ושניים היינו דוקא במים הבאים לטהר אבל מלבד אלו צריך ליתן עליהם פעם אחרת כדי להסיר מהן הלכלוך וכל דבר החוצץ, ואות' לא הזכיר במשנה, לכך צריך ליתן עליהם ג' פעמים אחד להסיר הלכלוך ושני פעמים לטהרם", עכ"ל. (ולהעיר שפעם הראשונה בטבילת עש"ק הוא להעביר הזוהמא דחול).

17) וכמו"כ כתב בתוס' חולין קז. ד"ה אלא...וצריך לשפוך מים על ידיו ג' פעמים, פעם ראשונה כדי להעביר הטיט ודבר חוצץ מעל ידיו ופעם שני לטהר ידיו ופעם שלישית לטהר אותן המים וכו' ע"ש. (ועיי' תרומת הדשן ס"י רנ"ט בענין סתם ידים פסולות, ועיי' בכל בו).

אבל תב"י כתב, ודבר פשוט הוא שאם ידיו נקיות די לו בשני פעמים, ובאשכנתא דרבי תחלת הערה מ' מביא הטור וב"י ע"ש באורך.

18 ובסי עצי אלמוגים ס"י קס"ב סעיף ו' יש אריכות וכתב ד"ל דס"ל להרמב"ם כדברי התוס' וסמ"ג דמלבד הנטילה שהזכירו חכמים צריך שפיכה אחת מתחלה להסיר הכלוך ע"ש, וע"ש ג"כ בנוגע לדעת הר"ש משאנץ.

19 ובספר היראה לרבינו יונה כתב, וז"ל: "ויטול ידיו תחלה בהרבה מים ולכל הפחות יטול (מ)מי רביעית הלוג. ויתן שלש פעמים מים על ידיו וישפשפם היטב שלא יהא דבר חוצץ. כי כל החוצץ בטבילה חוצץ בנטילת ידים (להעיר מתשובות הגאונים מוסאפי ס"י צ"א והוא בשערי תשובה ס"י קצ"ו) ויגביהם בנטילה שלא יחזרו מים הראשונים ויטמאו את הידים וינגבם היטב" עכ"ל. (ולמעיר מס' הפסח לר' יונה נדפס בס' הזכרון לר"ח שמואלביץ ע' רס"ז).

ובמקור היראה (לר' בנימין יהושע זילבער) אות קי"ז כתב, וכן כתבו התוס' שם, וכן כתב הטור בשם ספר המצות ובשו"ע. מיהו בשו"ע שם מבואר דדוקא באיכא לכלוך ודבר חוצץ אבל מכמה ראשונים המובאים בב"י משמע דמנהגם ה"ל לשפוך ג' פעמים וכו' ע"ש.

ובנחפה בכסף (שהוא חלק שני מס' אהל יוסף) אות ל', מדובר בשיטת רבינו יונה, ויש חילוק אם הגירסא הוא ממי רביעית או מי רביעית ע"ש.

20 ובסידור הרש"ש כתב דצ"ל ג"פ בין בנטי" שחרית בין בנטי" לאכילה וע"י בן איש חי שנה ראשונה פ' שמיני סעיף ד'.

21 וביוסף אומץ ס"י פ"ט כתב שצריך לערות על הידים ג"פ, ובמעם לועז עקב ת"י (ע' תנ"א) וישפוך ג' פעמים על היד הימנית וג' פעמים על היד השמאלית וראה אג"ק אדמו"ר

מוהריי"צ ח"א ע' רג (נדפס ג"כ ביגית נ"י. ש"ר ח"ו) גי"פ
על כל יד ובסי לימודי אצילות ע' לד ובכף החיים ועוד.

ובהנ"ל יש לסלק קושיית בעל הערוך השלחן סי' קס"ב אות י"ב
שכתב ותמיהני על רבותינו בעלי השו"ע שחששו בנטי"י לדיעה
יחידאי וכו' ע"ש.

22 בגמ' ברכות דף נג: והתקדשתם (ויקרא כ) אלו מים
ראשונים. וע"י בסידור הגאונים והמקובלים חלק ח"י, זהר
ח"ב רס"ה. ובזהר ח"ג קע"ג. מקדש (תהלים כ') דא קידוש
ידים, ועוד. ובז"ח רות קה: כשהאדם מקדש ידיו ומברך מדת
טוב אומרת כו' עבדו של מקום אתה.

ובשלמא משנתו ברכות סוף פ"ח והתקדשתם אלו מים ראשונים
וכו', דאשכחן דקרי לרחיצה ונקיון בלשון קדושה, דכתיב
והיא "רוחצת" על הגג וגו' והיא "מתקדשת" מטומאה (ומזה
בש"ס קידוש ידים ורגלים, אבו"ת) ע"כ. ובשמות ל, יט ורחצו
אחרון ובניו תרגום אונקלוס ויקדשו, וע"י פ"י יונתן,
וברמב"ן שמות שם וע"י ילקוט יצחק מצוה תלא, ולחעיר מסי
שערים בהלכה ע' רי"ט ואילך.

וע"י בסי חפץ ה' ברכות שם, שמאריך בנוגע למים אחרונים
שסמכו אקרא משום היכא דאין מלח סדומית וידיו נקיות, וא"כ
י"ל ג"כ כאן בנוגע למים ראשונים שסמכו אקרא היכא דידיו
נקיות.

וע"פ הנ"ל אפשר לתרץ קושיית המשבצות זהב סי' קס"ב סק"א
ואכמ"ל.

המורם מהנ"ל שנהגו יחידים וגם באיזה מקומות עמא דבר
לשפוך ג"פ לסעודה מכמה טעמים ואפילו אם לא ה"י הטעמים של
לכלוך וכו' מקיימים מצוה של קדושים תהיו בשפיכה של ג"פ.

וגם רציתי לעורר משי"כ בללוי"צ בהערות לסה"ז ח"א ע' נא
דפעם ב' הוא להמשיך חסדים, והברכה שורה במים שניים

דוקא... ומובן לפי' שהמעלה כשמערה מים הרבה הוא בשניים
דוקא... דבפעם הא' אין צריך מים הרבה דוקא וכו' עיי'ש.

ש ו נ ו ת

התחייסות הבעש"ט למחלוקת ר"י אייבשיץ עם הריעב"ץ

הרב שאול שמעון דויטש
≈ תושב השכונה ≈

ברשימות דברים חלק ג' ערך מדור כ"ק הבעש"ט עמ' י"ח מביא
ס': בעת המחלוקת של הרה"ג מוהר"ר יונתן אייבשיץ עם הרה"ג
מוהר"ר יעב"ץ שהי' בשנות התגלות הבעש"ט, צוה כ"ק הבעש"ט
לחבריא קדישא שלו ולכל המסתופפים בצלו שלא להתערב בזה
בשום אופן, שהיו גדולי ישראל על צד הר"י אייבשיץ ויש
שהיו על צד היעב"ץ ויש שהתעסקו לעשות שלום ביניהם, וכ"ק
הבעש"ט אמר שאינם שייכים להפצת תורתו והם מדור אחר, לכן
בל יתערבו. וכתב הבעל מחבר בשולי הגליון ראיתי בספר
שתולדות יעקב יוסף מוטיקי תלמידי הבעש"ט התעסק לעשות
שלום ביניהם, ואפשר זה הי' קודם ששמע ציווי כ"ק הבעש"ט,
ע"כ.

כמה פרטים מהסיפור צריך ביאור:

א) מ"ש צוה הבעש"ט לחבריא קדישא שלו ולכל המסתופפים בצלו
שלא לערב, הנה בהתמים עמ' סא מביא שם מכתב מהבעש"ט
להמגיד תאריך המכתב הוא עש"ק גימ"ל א' אב ה'תקט"ו וא"ו
וזל"ק: כאשר שמעתי כי מכניס אתה את ראשך בין הרי
המחלוקת שבין הני תרי גאוני ועמודי ארץ ה"ה הג' הק' מ'
יעקב בהג' הק' מ' צבי נ"י והג' הק' יהונתן נ"י אני
מזהירך שבל תתערב... ע"כ. ובהתמים עמ' רפב מביא שם מכתב

מתלמידי הבעש"ט תאריך המכתב הוא ב' מקץ תקכ"א וז"ל אנחנו הח"מ גמרנו בלבנו לעבוד מקודם שיקומו לכנגד לכ"ק הגאון אלוקי מו"ה יהונתן אייבשיץ . ומעתה הננו עומדים בצד קדשו הכן ביד רמה ללחום בעדו עם שונאיו... ע"כ ואם זה נכון מ"ש הרב המחבר למה חתמו הרבה מתלמידי הבעש"ט על מכתב זו? ע"כ נראה לי לפענ"ד שהוראה זו שבל יתערב הי' דוקא להמגיד והתולדות יעקב יוסף.

(ב) מ"ש וכ"ק הבעש"ט אמר שאינם שייכים להפצת תורתו (הרב יעקב עמדין והרב יונתן אייבשיץ) והם מדור אחר, לכן בל יתערב, במכתב הנ"ל מהבעש"ט להמגיד כתוב שם וזלח"ק: אני מזהירך מעתה שבל תתערב על ריב לא לך מטעם הכמוס אתי... ע"כ הרי הבעש"ט כתב בפירוש שזהו טעם כמוס.

~~~~~

הוספות והערות על ספר המנהגים - מנהגי חב"ד

הרב אברהם ישעי' הולצברג
~ ר"מ במתיבתא ~

מצות ציצית

נקב הצואר - לענין שיעור טלית

נכון ליזהר להיות שני צדי בית הצואר למעלה אצל הצואר תכופים זה לזה על ידי קשירה במשיחות או ע"י קרסים בכדי שיהיה החזה מכוסה ממש כמ"ש בכתבי האריז"ל.

נכון ליזהר . . . כתבי האריז"ל וראה כף החיים סימן טז ס"ק ב', ד"ה אמנם וסד"ה המורם. ועיין בספר מאסף לכל המחנות סימן טז ס"ק ה', ד"ה ועיין בסדור הרב התניא.

בית הצואר תכופים זה לזה: להעיר שהיום יש להשיג ט"ק שיש בזה נקב רק ע"מ להכניס הראש. ואלו הט"ק שהם פתוחים נוהגים להתקין להם כפותרים, וכדומה באופן שהבית הצואר יהיו תכופים זה לזה.

מצות ציצית

ברכה - על הט"ק

הלובש ט"ג אינו מברך על הט"ק אלא יכוון בעת ברכתו על הט"ג להוציא גם את הט"ק (ואפילו בט"ק שיש בו שעור).

הלובש ט"ג . . שיעור: אגרות קודש חט"ז ע' רעא.

אינו מברך על הט"ק: דרכי חיים ושלוש, עיין נמוקי או"ח סי' טז הטעם שלא יברך וכן מבואר באשל אברהם מהגה"ק מבוטטאטש, ז"ל סי' ט"ז, וכן פסק בשו"ת מהר"י אשכנזי חאו"ח סי"ג, ועיין במאסף לכל המחנות סי' טז ס"ק ה'.

מצות ציצית

טלית - בברית מילה

מעשה רב מכ"ק אדמו"ר הרי"צ שהלך לברית מילה ע"מ להיות סנדק וצוה לקחת הטלית שלו והילבשו בלא ברכה (והיה כמה שעות אחר התפלה) כן נהג כ"ק אדמו"ר שליט"א.

מעשה רב . . כ"ק אד"ש: שיחה על ברית מילה ז' אדר שני ה'תשי"א. ועיין עדי"ז בדרכי חיים ושלוש (ממונקאטש) מצות ציצית סימן מ"א.

(והיה כמה טעות אחר התפלה): ראה בזה שו"ע אדמה"ז סימן ה' סכ"ג, וראה ג"כ לקוטי שיחות ח"ד ע' 1363-4.

מצות ציצית

תכלת בזמנו

מקובל אצלנו ע"פ מה שכתב כ"ק רבינו הזקן בלקו"ת בשם הקבלה פע"ח וכו' "דבזמן הזה אין תכלת" ולכן אנו נוהגים בטלית וציצית לבן.

מקובל . . אין תכלת: אג"ק אדמו"ר מוהרשיב ע' שני"א ואילך. ר"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת סעודת יום א' דפסח תשכ"ז,

וראה סי' נשיאי חב"ד ובני דורם עי' 98 ובהנסמן בחערות שם,
לקוטי שיחות חלק ח' עי' 101 ועיין מאסף לכל המחנות סי"ט
סי"ק יד.

לקו"ת: פרשת שלח מה, ד.

פע"ח: שער הציצית פ"ה.

מצות ציצית אופן הכריכה בחליות

בנוגע לחליות הציצית מנהגנו לכרוך ג' ג' וא ואח"כ
ב'ג' וכו' בכדי לצרף הב' להא' (ע"כ מספר המנהגים) ויש
להוסיף:

דהיינו "נוהגין לכרוך הכריכות שבכל אויר חוליות חולית
דהיינו לאחר שכרך ג' כריכות הראשונות ירחיק מעט ויחזור
ויכרוך ג"פ באותו אויר עצמו ואח"כ יכרוך א' מאויר הראשון
ויצרף לזה ב' מאויר השני וירחיק מעט ויכרוך עוד ג"פ וכן
יעשה עד כלות הל"ט כריכות ב"ג חוליות קטנות".

בנוגע לחוליות הציצית: מכי כ"ק אדמו"ר שליט"א אג"ק חלק
י"א עי' שסא.

נוהגין . . קטנות: שו"ע אדמה"ז סימן י"א סעיף ל"א ומוסיף
שם שכן היו עושים בזמן שהיה תכלת.

הכריכות . . חוליות . . ג וירחיק . . לט כריכות: כפ
החיים סי' י' אות מ"ז ועיין בכל הנ"ל במאסף לכל המחנות
סי"ק קכ"ד, (כל הנ"ל הוא ע"פ קבלת).

מצות ציצית פסים השחורים - בטלית

נהוג עתה לרוב לעשות בין בטלית גדול ובין בטלית קטן פסים שחורים (ויש חילוק בפסים השחורים בטלית גדול הנהוג אצלנו לבין אחרים).

נחוג . . שחורים: "להעיר מהרמ"א סימן ט' ס"ח שכותב "והאשכנזים אין נוהגין לעשות הציצית רק לבנים, אף בבגדים צבועים ואין לשנות". אבל יש להעיר מהט"ז ס"ט, שערי תשובה ס"ק כ', שו"ע אדה"ז, ש"ראוי לכל מדקדק במעשיו לעשות הטלית קטן וגדול לבנים, כדי שיחיה יוצא לד"ה כשיעשה הציצית לבנים. וראה ג"כ בארוכה ע"ז כף החיים סימן ט ס"ק טו לקוטי מהר"ח דף יב. ומאסף לכל המחנות סימן ט' סעיף ה' ס"ק ל"א עד לה, וראה בספר רשימות דברים ח"ב ע' רי"ח שמביא בשם חסיד קאדאנער שהוא ח"י עושה טליתים שכתב לו שהגיע אליו מכתב מהרה"ג המקובל הרה"ח מוהר"ר לוי יצחק ש"ס (אביו של יבדלח"א כ"ק אדמו"ר שליט"א) ומבקש שיטוח לו טלית, ודוקא כולו לבן שע"פ קבלה אין טעם למה שעושין קוים תכלת או שחור ע"כ.

פסים שחורים: ראה בספר ציצית - הלכה למעשה פרק ב' סימן כ"ה שמביא שזה זכר לתכלת (וראה ע"ז בעיתון כפ"ח מס' 400 בארוכה).

שחור: רש"י סוף שלח "צבע תכלת המשחיר לעת ערב". אבן עזרא על פסוק מא שם "וטעם לתכלת בעבור שהוא כעין שמים" קרוב לשחרות רמב"ם הלכות ציצית פ"ב הלכה א'.

ויש חילוק בפסים השחורים בטלית גדול הנהוג אצלנו: וראה ע"ז בארוכה בעיתון כפ"ח הני"ל.

בתור הוספה ולתועלת המעיינים יש לחוסף את הכתבה שחופיע בעתון כפ"ח ע"ד הפסים השחורים בטלית הנהוג אצלנו:

"הפסים השחורים" נהוגים בין בטליות-גדולות ובין בטליות-קטנות, אלא שבגדולות נהוג כיום להרבות יותר בפסים והם רחבים יותר בדרך כלל. מעניין לציין, שגם בצורת הפסים ורוחבם, יש לחילוק בין הנהוג בטליות (גדולות) הנהוגות אצל חסידי חב"ד לבין אלו של אחרים, וכך אפשר לעתים להבחין בבית-הכנסת במתפללים הנוהגים בטליות של חב"ד. יתר על כן, למי שיגש כיום לרכוש טלית חב"דית בחנות לתשמישי קדושה, יתברר במהרה שגם בטליות חב"ד ישנו לכאורה חילוק ב"פסים": יש טלית הנקראת בשם "חב"ד רגיל", ויש כזו הנקראת בשם "חב"ד מיוחד"! ומה פירשן של אלו ה"מיוחדות"? מסתבר שלפני כמה שנים פנה הגאון החסיד רבי יעקב לנדא זצ"ל (רבה הראשי של בני-ברק) אל בעלי ממפעל "טליתניה" שבתל-אביב, והציע לפניהם את הטלית ה"מיוחדת". הרב לנדא - שזכה להיות פוסק הלכות עוד בביתו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נייע - טען שכן היה נהוג בטלית גדול של כ"ק האדמו"ר מהורש"ב, ולכן הציע לבעלי המפעל להתחיל לייצר את הטליות החב"דיות בצורה אחרת, שלמעשה הינה זהה לצורת הטליות הרגילות, אלא שב"מיוחדות", נעשו הפסים השחורים רחבים יותר.

הטעם לסדר בו צויין הפסים, ולשאלה מתי רחבים הם ומתי צרים - עדיין אינו ידוע, יש הטוענים שכך יוצרו הטליות בתעשייתו של הגאון האדיר רבי נחמיה מדובראוונא (בעל ה"דברי נחמיה"), שנוסדה על פי הוראת כ"ק אדמו"ר האמצעי נייע, שהורה לו לעסוק בנמלאכת יד זו של אריגת טליות מצמר. טליתו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב עם הפסים המיוחדים הייתה מתוצרתו של הגה"ח רבי אלחנן דוב מרוזוב הי"ד, שניהל בלויבאוויטש עסק של טליות. עוד יש אומרים, שלמעשה כל ההבדל בין הטליות ה"מיוחדות" לרגילות החל למעשה מאוחר יותר, כאשר מפעל מסויים בברוקלין החל "לצמצם" בעובי הפסים, שכן עלות הצמר השחור היתה אז גבוהה...

כך או כך, שני סוגי הטליות נפוצים בין חסידי חב"ד. הרב לנדא אף שלח, עם חידוש הטלית המיוחדת, טלית שכזו אל כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהשתמש בה במשך זמן רב. גם כיום משתמש

33 - ט' אדר - תרומה - תהא שנת נסים -

כ"ק אדמו"ר שליט"א בטלית זו, בנוסף לטלית מחסוג הרגיל,
להרגיל, לסירוגין.

■ ■ ■ ■ ■

לזכות

הילד אפרים שמואל שיחי'
לאורך ימים ושנים טובות
לרגל הכנסו לבריתו של אאע"ה
ביום ג' ב' אדר פ' תרומה
היי' תהא שנת נסים

*

ולזכות אחיותיו, שיינא חי', מושקא שיחיו

*

נדפס ע"י הוריהם
הרה"ת ר' זאב וואלף וזוגתו מרת בתי' בריינא שיחיו
קארפ